

Heimer, E. (1940). *Der Pudelmopsdackelpinscher und andere besinnliche Erzählungen*. Retrieved from <https://archive.org/details/ernst-hiemer-der-pudelmopsdackelpinscher-1940-50-s.-scan-fraktur/page/n5/mode/2up>
Rupprecht, Ph. (1934). *Juden stellen sich vor Erzählungen*. Retrieved from <https://archive.org/details/StreicherJuliusJudenStellenSichVor193431S.ScanFraktur/page/n23/mode/2up>

Anastasiia Lakiza
Zaporizhzhia National University
Visual Codes Representing Antisemitic Discourse
in Children's Literature of the Third Reich of the 1930s

The Anti-Semitic Children's Literature of the Third Reich of the 1930s played a key role in shaping hatred of Jews, using visual codes and ideological narratives for manipulation of children's consciousness. The article analyses the texts and illustrations of four books published by Der Stürmer, and reveals the mechanisms of their influence on the younger generation through a distorted image of Jews in household and historical contexts.

Key words: antisemitism, representation, children's literature, cartoons, Jewish image, racial ideology, Hitlerjugend.

Лиходій Є. Б.
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Криницька Н. І.
<https://doi.org/10.33989/pnpu.791.c3258>

Символіка твору Чарлі Маккізі “Хлопчик, Кріт, Лис та Кінь”

Ілюстрована книга Чарлі Маккізі (або Маккесі) “Хлопчик, Кріт, Лис і Кінь” (Mackesy, 2019). та оскарноосний мультфільм режисера Пітера Бейнтонa за її мотивами (Baynton & Mackesy, 2022) є філософським твором для дітей і дорослих, що поєднує елементи алегорії і притчі. Цей твір здобув широку популярність завдяки своїй щирості та універсальним життєвим істинам. Значна інтертекстуальність з повістю-казкою Антуана де Сент-Екзюпері “Маленький принц”, що простежується у схожих образах (Хлопчик, Лис), алегоричності та повчальності тексту з малюнками, також додали значної уваги до твору (Greenwood, 2020).

У цій роботі ми ставимо на меті глибше дослідити міфопоетичний символізм книги Маккізі та її літературні зв'язки.

Почнемо з того, що персонажі Маккізі можуть бути осмислені крізь призму античної натурфілософії, зокрема вчення Емпедокла про чотири стихії (земля, вогонь, повітря, вода), що складають світ (Шинкарук, 2002, с. 196). Це дає змогу побачити персонажів як уособлення фундаментальних аспектів буття, які формують шлях Хлопчика.

Кріт асоціюється із землею, що символізує стабільність, фізичний світ, матеріальність і приховане знання. Він живе під землею, що можна сприймати як метафору глибин підсвідомості або мудрості, здобутої через досвід і спостереження. Його любов до солодоців (передусім, до тортів) і простих

радощів життя підкреслює його зв'язок із чуттєвим світом, із земними насолодами та прийняттям себе.

Лис, на нашу думку, уособлює стихію вогню – він дикий, непередбачуваний, загартований випробуваннями. Вогонь асоціюється із пристрастю, боротьбою та трансформацією. Лис пережив багато труднощів, його підозрілість і недовіра до інших – це своєрідні “опіки”, які він отримав на своєму шляху. Цей персонаж із часом відкривається, його внутрішнє полум'я змінюється від жорсткості до теплоти дружби.

Кінь пов'язаний із повітрям – стихією свободи, легкості та духовного піднесення. Він є найбільш мудрим серед усіх персонажів, ніби перебуває “над” земними проблемами. Його сила і спокій нагадують про безмежний простір неба, про внутрішній спокій, що приходить із прийняттям себе. Його здатність літати, як у давньогрецького коня Пегаса (що розкривається наприкінці твору), є прямим утіленням цієї стихії.

Хлопчик, імовірно, символізує воду – мінливу, чутливу, глибоку стихію. Вода – це також символ подорожі, змін, плинності життя. Саме тому його мандрівка проходить через засніжений пейзаж вдовж ріки – ландшафт, де льодова тиша не здатна зупинити рух води, між рідиною і твердістю, між рухом і нерухомістю. Це можна трактувати як подорож у світі холоду, що метафорично позначає межу між життям і смертю, реальністю та мріями. Сніг приховує обриси світу, робить його менш виразним, ніби розмиваючи ці межі.

Цікаво, що давньогрецька натурфілософія має багато спільного з давньокитайською філософією У-сін (五行), де кожен з п'яти елементів відповідає певним природним силам і аспектам людської особистості (Theobald, 2011). Дерево (木) символізує ріст, розвиток, гнучкість і творчість. Воно дає життя іншим елементам, починаючи цикл взаємодії. Вогонь (火) – елемент емоцій, енергії, пристрасті і перетворення. Він може знищити, але також може надихати і дарувати тепло. Земля (土) – основа, стабільність, підтримка. Земля забезпечує опору для росту та розвитку інших елементів. Метал (金) асоціюється із силою, дисципліною, стійкістю, а також обмеженнями. Він може бути як конструктивним, так і руйнівним елементом. Вода (水) символізує очищення, адаптацію, гнучкість і глибину. Вона змінюється, приймаючи форму оточуючого середовища. Кожен з цих елементів має здатність народжувати нові цикли, що дає можливість розуміти зміни як природний процес. Як бачимо, тут, як у Емпедокла, теж присутні вогонь, земля і вода, але додані дерево й метал і відсутнє повітря. Зосередимося на наявності у творі Маккізі символіки дерева й металу.

Дерево стає місцем, де Хлопчик і його друзі можуть сховатися від негоди, знайти спокій та набути сили для подальшого шляху. Саме дерево, з його гілками, що простягаються, як обійми, є символом не тільки фізичного прихистку, але й духовного укриття, яке дозволяє героям відновити свою віру в себе. Метал у системі У-сін асоціюється з відчуттям тяжкості, обмеження та боротьби, що відображається в образі Лиса, який потрапляє в пастку. Лис є персонажем, який не лише фізично, але й емоційно знаходиться у “металевій

пастці”: його внутрішній біль і жорсткість обумовлені попереднім негативним досвідом та страхом відкритися іншим. Це створює алегорію боротьби з власними обмеженнями. Метал також символізує процес очищення і трансформації, тому визволення з мисливського капкану з допомогою нових друзів – це втілення духовної метаморфози, яка дозволяє Лису відкрити своє серце для дружби і довіри. Капкан як символ вказує на обмеження, з якими кожна людина стикається в житті, але також і на необхідність звільнення, що є невід’ємною частиною духовного розвитку.

У системі У-сін немає повітря як окремого елемента, але вся ця філософія – це підхід до життя як до постійних змін. Вітер в У-сін символізує зміни, які спричиняють хаос і невизначеність. Однак цей хаос є необхідним етапом на шляху до очищення та відновлення. Вітер у вигляді бурі символізує зміни та випробування, через які герої проходять наприкінці твору Маккізі. Після бурі настає тиша, і герої знаходять внутрішній спокій, розуміючи, що насправді є важливим у житті.

Подібно до Клайва Стейплза Льюїса, який у дитячій літературі проповідував християнські ідеї, прихильник Англіканської церкви Маккізі теж утілює у своєму творі релігійну символіку. Подорож головного героя, Хлопчика, хоч і має певні риси “подорожі героя”, за Джозефом Кемпбеллом, але не завершується традиційним досягненням мети й поверненням. Навпаки, Хлопчик зупиняється за крок до омріяного дому і продовжує блукати зимовим лісом разом із друзями, подібно до ліричного героя вірша Роберта Фроста “Зупинка біля лісу одного сніжного вечора” (“Stopping by Woods on a Snowy Evening”, 1922). Поет розповідає про свою алегоричну подорож із коником у темному лісі, який символізує земне буття, сповнене випробувань: “I have promises to keep, and miles to go before I sleep” (Фрост, 2014). Подібний мотив зустрічається у “Божественній комедії”, де Данте на початку свого шляху губиться у темному лісі (*selva oscura*), що символізує моральну розгубленість і внутрішню кризу. Для Данте ліс є своєрідним чистилищем, місцем переходу між темрявою гріхів та світлом божественної істини. Ліс Маккізі також має риси чистилища або лімба, тобто проміжного простору випробувань для душі, за середньовічною християнською символікою. У творі Данте головного героя супроводжують духовні провідники: спочатку Вергілій, а потім Беатріче. Для Хлопчика у творі Маккізі функцію таких провідників виконують Кріт, Лис і Кінь, кожен з яких символізує певний аспект мудрості. Хлопчик продовжує свій шлях, не досягнувши кінцевої мети, але набувши цінного досвіду дружби та самопізнання.

Водночас, за словами Маккізі, “Усі чотири персонажі представляють різні аспекти однієї людини, – ... допитливий хлопчик, кріт, який має ентузіазм, але трохи жадібний, лис, яка постраждав, тому відійшов від життя, і повільно довіряє, але хоче бути у компанії, і кінь, який є найрозумнішою, найглибшою частиною вас, душею” (Flood, 2019). На згадку спадає образ із християнської міфології – тетраморф, крилата істота з видіння пророка Єзекіїля, яка поєднує риси людини, лева, бика та орла. Ця людина та тварини є символами чотирьох євангелістів – Матвія, Марка, Луки та Івана, сторін світу, пор року або, знову ж таки, стихій чи елементів. Хоча тетраморфи присутні в різних культурах – від

ассирійських крилатих биків до єгипетських сфінксів (Whittick, 1960, p. 134), у творі Маккізі вбачаємо прямі алюзії на цей біблійний образ як символ єдиного Євангелія, записаного чотирма євангелістами, або навіть як символ Ісуса Христа. Христос народився людиною, прийняв смерть, як жертвний бик, при воскресінні став левом, а вознісся, як орел. У Маккізі ми спочатку знайомимося з Хлопчиком (стихія – вода), потім він зустрічає Крота (його стихія – земля, як і у бика), згодом з’являється Лис (стихія – вогонь, як і у лева), а потім – крилатий Кінь (стихія – повітря, як і в орла). Напевно, твір, який вийшов друком у жовтні 2019 р., незадовго до Різдва, мав на меті передати, як різні стадії і божественного, і людського шляху ведуть до вознесіння.

Таким чином, книга Чарлі Маккізі “Хлопчик, Кріт, Лис та Кінь” сягає корінням не лише повісті Антуана де Сент-Екзюпері, але й інших творів світової літератури – від “Божественної комедії” Данте до поезії Роберта Фроста. Вивчення твору Чарлі Маккізі крізь призму символів, зокрема вчення Емпедокла про першоелементи, філософії стихій У-сін, середньовічної алегорії життя як темного лісу та біблійного образу тетраморфа як символу Євангелія та Христа, доводить, що це не лише дитяча історія про дружбу та прийняття себе, а й глибока притча про гармонію зі світом і собою, яка лікує душу.

Література

- Фрост, Р. (2014). Зупинка біля лісу одного сніжного вечора. М. Бистрицька (пер.), *Ізборник*. Відновлено з <http://litopys.org.ua/london/maria2.htm>
- Шинкарук, В. (Ред.) (2002). Емпедокл. *Філософський енциклопедичний словник*, Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України. Київ : Абрис.
- Baynton, P. & Mackesy, Ch. (Directors). (2022). *The Boy, the Mole, the Fox, and the Horse* [animated short film]. Apple Studios, Bad Robot Productions, NoneMore Productions. Retrieved from <https://tv.apple.com/ua/movie/the-boy-the-mole-the-fox-and-the-horse/umc.cmc.2aenz90tqkj7iy013loom9x>
- Flood, A. (Sat, 9 Nov 2019). A boy, a mole, a fox and a horse: the recipe for a Christmas bestseller. *The Guardian*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/books/2019/nov/09/boy-mole-fox-horse-christmas-bestseller-charlie-mackesy>
- Greenwood, J. (2020). *The Boy, the Mole, the Fox, and the Horse* by Charlie Mackesy: More Than Just Content Writing. Retrieved from <https://janicegreenwood.com/2020/11/the-boy-the-mole-the-fox-and-the-horse-by-charlie-mackesy-a-review-and-the-need-for-connection/>
- Mackesy, Ch. (2019). *The Boy, the Mole, the Fox, and the Horse*. London: HarperOne.
- Theobald, U. (2011). Yin-Yang and Five Agents Theory, Correlative Thinking. In *ChinaKnowledge.de - An Encyclopaedia on Chinese History, Literature and Art*. Retrieved from <http://www.chinaknowledge.de/Literature/Diverse/yinyangwuxing.html>
- Whittick, A. (1960). *Symbols, Signs, and their Meaning*. London: Leonard Hill Ltd.

Yelyzaveta Lykhodii

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Symbolism of Charlie Mackesy's *The Boy, the Mole, the Fox and the Horse*

The article explores the symbolic layers in Charlie Mackesy's illustrated story The Boy, the Mole, the Fox and the Horse and the animated cartoon based on this book. Characters are interpreted through Empedocles' and Wuxing elemental philosophies and the Christian symbolism. The author also focuses on the story's intertextual ties with Dante's Divine Comedy and Robert Frost's poem "Stopping by Woods on a Snowy Evening."

Key words: symbolism, intertextuality, elemental philosophy, Wuxing, Christian allegory, tetramorph, parable.